

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Enobarvna planinska goved.

Glede živine, ki jo imamo vpeljavati Dolenjci za izboljšanje naše domače goved, smo razdeljeni sedaj v dva tabora. Eni so za to, da se vpeljuje lisasta simodolska živina, drugi za to, da ostane pri enobarvni sivi živini in da se vpeljuje še nadalje tako goved v deželo.

Za simodolsko živino gorijo tisti živinorejci, ki so jo v zadnjih letih dobivali od kmetijske družbe v Ljubljani. Izkušnje, ki jih imajo s to živino, so v obče ugodne. Živina je lepa, dobra in ješča. Lep je tudi zarod in bolj raščevit kakor pri sivi živini. Vse to daje simodolski živini tako veljavo, da jo hočejo tudi zanaprej rediti in vpeljavati.

Simodolsko pleme ima pred sivo živino, ki smo jo dosedaj vpeljavali, res svoje prednosti. O tem ni nobenega dvoma! Simodolska živina je v resnici žlahtna, lepa in dobra za užitek, in kar je važno, ona je tudi v svojih lastnostih tako utrjena, da jih zanesljivo prenaša na zarod. Veliko vredno je tudi to, da je ta živina ješča, da ji gre vse v slast in da je pri tem veliko sposobnejša, pretvarjati povžito krmo v mleko oziroma v meso, kakor n. pr. murbodenska živina. S tega stališča se mora dati simodolski živini prednost.

Resnica je tudi to, da se je murbodenska živina previsoko cenila. To pleme je sicer dobro, a se glede sposobnosti za užitek in glede rasti ne da primerjati s simodolsko živino. Zaraditega tudi to pleme ne bo imelo pri nas bodočnosti. Murbodenci morajo svojo živino še sami izboljšavati, da se zenači in popolni v svojih lastnostih. Tako se je sploh govorilo, ko so kranjski zastopniki kupovali živino na semnju v Št. Mihelu na Gor. Štajerskem. Pripeljalo se je takrat sicer veliko živine na semenj, toda živina ni bila nikakor po tem, da bi jo mogli lahkim srcem za pleme kupiti. Ne le da so bile životne oblike pomanjkljive, tudi sicer ni ugajala in razodevala potrebnih lastnosti, tako da so se morali kupci brez živine vrniti. Razen tega je bila cena pretirano visoka. Ta semenj, na katerega se je prignalo 251 glav, je oplašil naše živinorejce, tako da si ne žele več v te kraje po plemeno živino.

Ker je štajerska živina za izboljšanje naše domače živine v resnici premalo žlahtna, premalo utrjenih in dobrih lastnostij, zato seveda še ne sledi, da bi morali vpeljavati povsod simodolsko goved, kakor da bi bila edino ta prava in najboljša živina.

Saj imamo lepo enobarvno sivo, sivorjavo in temnorjavo goved tudi po drugih deželah, na Tirolskem, Predarlskem in v Švici, ki ni nič slabša kakor je simodolska in ki jo v mlečnosti celo prekaša. Ta živina bi se prilegala bolj kakor simodolska in sicer za vse tiste

kraje, kjer hočejo ostati pri enobarvni živini, kjer živinorejci ne marajo lisaste živine. Izkušnje, ki jih imamo z enobarvno planinsko živino iz Predarlskega, s tako imenovano montavonsko živino so ugodne in zato jo je začel deželni odbor kranjski v zadnjem času v plemenske svrhe tudi že nakupovati in širiti po naši deželi. —r—

Posli — naši gospodarski pomočniki.

V zadnji številki smo prinesli eno misel glede izboljšanja poselskih razmer. Želeti bi bilo, da bi se tudi drugi oglašali in podali kaj nasvetov glede poselskega vprašanja. Morda bi se dalo le kaj storiti, da bi se poselske razmere sčasoma izboljšale. Sedaj le tarnamo in tožimo, ne storimo pa prav ničesar, kar bi utegnilo pomagati neznosnemu položaju.

Danes nam prihaja nekaj družega na misel. Po našem mnenju bi bilo dobro, da bi tudi tisti kmetijski fantje hodili za nekaj let po službah, ki imajo doma prevzeti gospodarstvo. Na ta način bi se bolj izučili in več navadili za svoj poklic. V tem oziru bi morali kmetijski fantje posnemati naše obrtnike! Le pogledjte, kako se pripravi rokodelc za svoj poklic, predno prične samostojno izvrševati svojo obrt. Prvi poduk dobi pri očetu ali pri kakem drugem mojstru, potem pa gre po službah kot rokodelski pomočnik. Po teh službah se nadalje vežba in popolnuje v svojem rokodelstvu. Tako nabira skušnje, spoznava razmere in potrebe svojega stanu. Tudi kmetijski mladenči bi se morali na ta način nekoliko izvežbati, da bi z boljšim vspehom gospodarili. Vsak ne more v kmetijsko šolo. To pa lahko stori, da gre za nekaj let na kako drugo kmetisko gospodarstvo, da se tudi tam nekaj nauči in navadi.

Ali naše kmetijske fante, ki imajo prevzeti domače gospodarstvo, pa tudi druge, je sram služiti, je sram opravljati hlapčevska dela pri drugih gospodarjih. Raje gredo če treba v tovarne, rudokope in druge službe. Vzrok tiči v tem, ker na mnogih gospodarstvih hlapce le izrabljajo in izkoriščajo za delavne sile, ker se jih smatra za potrebno zlo in ker je tudi vse ravnanje po tem uravnano.

Po našem mnenju bi se morale izboljšati službene razmere za posle, da bi kmetijski fantje, pa tudi dekleta, raje hodile v kmetisko službo. Dvigniti se mora v obče njih socialno stališče, ki ga zavzemajo pri hiši. Saj so naši gospodarski pomočniki! Vse ravnanje s posli bi se moralo po tem ravnati! Sprejeti jih je kot družinske ude, tako kakor delajo po drugih naprednih deželah. Dokler bo čutil hlapec, da je le za to pri hiši, da se ga izrablja za delo, toliko časa ne bo pravega razmerja in tudi ne pravega obstanka.

Žalibog, da se pri nas na vse to prevečkrat pozablja in da si s tem sami kvarimo naše poselske razmere. —r—

Politični pregled.

K notranjemu političnemu položaju. „Slovanska Jednota“ se je danes teden posvetovala o izjavi glede na tolikrat naglašano nepristranost Bienertrove vlade. „Slovanska Jednota“ je razpravljala o položaju, ki je nastal po avdijenci ministra Dulembe pri cesarju. Vlada je izjavila, da bi ne dopustil, da bi se delala protislovanska politika, je vzela „Slovanska Jednota“ hvaležno na znanje, obenem pa obžaluje, ker vlada krono netočno in enostransko informira.

Razpravljalo se je o vseh protislovanskih korakih sedanje vlade, opozarja se na javne in tajne poštne ukaze, na nepravilna imenovanja sodnikov na Češkem, na enostransko, Nemcem v prilog, namoščanje vodilnih mest na podržavljenih železnicah, na sistematično germanizacijo z uradniškimi imenovanji na Spodnje Štajerskem in Koroškem, na germanizacijo pri državnih železnicah na Češkem, na Moravskem in v Šleziji, kakor tudi v jugoslovanskih deželah, na popuščanje z ozirom na nemški teror na Dunaju glede na predložitev v sankcijo takozvanih jezikovnih obrambnih postav, na koncesijo bosenski agrarni banki, na sistem uradniških imenovanj, ki ga je uvedel skupno z nemškim ljudskim svetom nemški krajski minister, na jezikovne in okrožne razdelitvene zakonske načrte, ki so nevarni skupnosti Češke, sploh vse, kar so češki ministri ponovno naglašali v ministrskem svetu in ker se niso na to ozirali, so bili prisiljeni, da so odstopili. Obžaluje se tudi, ker se izrablja avtoriteta krone v utrditev omajanega vladnega stališča za tendenciozno vplivanje na sklepanje političnih strank, kar se obžaluje ne zgolj z ustavnega stališča, marveč osobito še zato, ker se kronina avtoriteta, ki bi se morala v državno korist visoko ceniti, po takih vladarjevih izjavah, ki jih je vlada povzročila, nevarno oškoduje pri slovanskem prebivalstvu, ki je itak že skrajno razburjeno po navedenih vladnih činih. — Stališče „Slov. Jednote“ je še bolj utrjeno, ker se je Stapinski, vodja poljske ljudske stranke izrekel za njeno taktiko in tako Poljake približal Jednoti. Kakor Poljaki gredo z drugimi Slovani, je nemška nadvlada nemogoča.

Načelnik poljskega kola dr. Glabinski se je v sredo posvetoval z odborniki „Slov. Jednote“ ter se odločil staviti predloge, ki bi jih mogli sprejeti Nemci in Jednota, želeč da se omogoči dnevni red za zbornično sejo. Ako se pa upošteva dejstvo, da so nemške stranke sklenile najostreje se upirati zahtevam Slovanske Jednote, je jasno, da se tako ne bo prišlo do sporazuma. Kakor hitro se Poljaki zedinijo v taktiki z Jednoto, bo voz razvozljan in vlada se bo morala preosnovati.

Nadaljevanje pogajanj. Pogajanja se nadaljujejo in sicer najprej med ministrskim predsednikom baronom Bienertom in voditelji nemških naprednjakov ter krščanskimi socialci. — „Slovanska enota“ je v nedeljo, kakor se v parlamentarnih krogih govori, obvestila posl. Glombinskega, da v slučaju preosnove kabineta zahteva šest ministrskih listnic: tri za Čehe, in sicer po eno za Mladočehe, češke agrarce in češke klerikalce, dve za Poljake in eno za Jugoslovane.

Bienert padé. V nemški krogih prevladuje mnenje, da je padec Bienertov gotov. Za naslednika se imenuje sedanjega naučnega ministra Stürghka. Drugi pa pravijo, da postane Stürghk minister za notranje zadeve.

Iz kranjskega deželnega odbora. Po sklepu deželnega odbora kranjskega so odpotovali deželni glavar pl. Šuklje, dr. Lampe, ravnatelj deželnih uradov Zamida in stavbni nadsvetnik Klinar, da prouče pri nekaterih drugih deželnih odborih uredbo uradov in razne naprave. Na Dunaju jih je sprejel deželni odbornik Sturm. Ogledali so si nižjeavstrijske deželne urade in se oglasili v raznih ministrstvih zaradi kranjskih deželnih zadev in večjih reform in akcij, ki se nameravajo pri nas izvesti. Z Dunaja so odpotovali v Prago. Ker leži vrhovni maršal knez Lobkovic bolan, jih je sprejel deželni odbornik grof Schönborn. V Pragi proučujejo zlasti deželno banko in hipotekno banko, češki deželni kulturni svet, tehnične urade in zlasti deželno službo za melioracijo poljedelstva. Ogledali so si še deželno upravo v Šleziji in na Moravskem.

V Trstu je bila dopolnilna volitev za državni zbor v III. vol. razredu. Izvoljen je laški liberalci dr. Pitacco. Socijalni demokrati so ta mandat izgubili.

Na Goriškem bo v splošnji skupini volitev za deželni zbor dne 19. decembra, ozir. ožja 28. decembra.

Iz Gradea poročajo, da so v sredo pri občinskih volitvah propadli socijaldemokrati, mej njimi poslanca dr. Schacherl in

Resel. Kaže se, da se meščanske stranke ne bodo več dale terorizirati od socijaldemokratov.

Na Koroškem se našim slovenskim bratom godijo vnebovpijoče krivice. Nedavno je bil župan Miklavič aretiran na celovškem kolodvoru zato, ker je zahteval po slovensko vozni listek. Železnični uradniki so ga nahrulili, da mora nemško govoriti, kar se je že večkrat pripetilo. Dne 10. novembra je bil zopet zaprt g. Erat od Marije na Zili. — Slovenski učitelji se kruto preganjajo. Vse slovenske učiteljske kandidate so postavili zgolj v nemške kraje. Na slovenske šole pa pošiljajo Nemce, ki našega jezika ne znajo zadostno. Da bodo mogli še bolj odrivati Slovence, so izmislili poseben kurz za slovenščino, da tako z navideznim spričalom o znanju slovenščine lože postavljajo same Nemce. — Pri nekaterih uradih se nahaja kak uradnik slovenske narodnosti. Nemški Volksrat jih denuncira za vsako malenkost, in vlada jih prestavlja. V sredo je prišla vest, da je okr. glavarstvo vsled pritiska nemških nacionalcev zaprlo „Narodni Dom“ v Grebinju. Še na Turškem tako kruto ne postopajo. Koroško hočejo na vsak način ponemčiti.

Ogrske zmešnjave. Med ministrom Košutom in zborničnim predsednikom Justh-om je prišlo do razkola. Justh je hotel samostojno banko in razne koncesije — Košut navidezno nekoliko odjenjuje, da bi se lažje obdržal na ministrskem sedežu. Vsled tega je Justh odstopil in z njim vse predsedstvo. Zbornica je izvolila za predsednika Aleksandra Galla, pristaša Košutovega. Dobil je od 382 glasov 201 glas. Bivši predsednik, nasprotnik Košutov, Justh, je dobil 157 glasov. Gall je bil torej z veliko večino izvoljen za predsednika ogrskega državnega zbora. 24 navzočih Hrvatov je oddalo prazne listke, utemeljujoč to s tem, da Hrvaška glede banke zavzema samostojno stališče in da že dve leti na Hrvaškem traja Rauchov režim. Za Justha je glasovala neodvisna levica, nekaj zastopnikov narodnosti in nekaj divjakov. Tudi ako bi Hrvatje glasovali za Justha, bi bil Justh ostal v veliki manjšini.

Pri volitvi podpredsednikov je dobil Ludovik Navoy od ustavne stranke 370 glasov, je torej izvoljen. Rakoscy od ljudske stranke je dobil 183, Battiany in Merey od Justhove pa vsak po 152. Od slednjih dveh, ki prideta medseboj v žreb, je izžreban prišel v ožjo volitev z Rakoscyjem.

Hrvatska. Izvedelo se je, koliko je stal proces zoper Srbe. Stal je vsegaskup 342.719 K. Samo za stenografe je šlo 60.000 K. Nastić je dobil kot pričnino skupno 15.000 K.

Politične stranke v Bosni. Politične stranke v Bosni so se začele konsolidirati in delovati. Te dni je imel sarajevski klub Starčevićeve hrvaške stranke svojo konferenco, na kateri je zavzel svoje stališče nasproti novoosnovanemu sarajevskemu listu „Hrv. Zajednica“, ki je kakor znano glasilo dr. Mandićeve skupine. Kot uspeh konference je „Hrv. Dnevnik“ priobčil klubov komunique, v katerem se obsoja novi list kot nepotreben in njegov program za ohranitev čiste hrvaške misli škodljiv. — Tudi samostojna srbska stranka (agrarna) je te dni zborovala v Sarajevu, da določi svoj program za prihodnje volitve. V državno-pravnem oziru se je konferenca izrekla, da ohrani tudi nadalje svoje stališče, da se Bosna in Hercegovina nimata priklopiti ne eni ne drugi državni polovici, marveč se imata smatrati za regnum separatum, kakor je med vrsticami čitati tudi v cesarjevem proglasu. Stranka v vseh volivnih okrajih postavi svoje kandidate.

Na Italijanskem je bila v Bresciji velika slavnost ob blagoslovljenju vojaške zastave. General Asinari je imel do vojakov bojevit govor, naperjen proti Avstriji. Ministrstvo je generala upokojilo. Čudno je pa, da naša vlada noče nič čuti o iredenti, ki ruje po Primorju in Trentinu.

Na Francoskem se je zgodil nov svobodomiseln škandal. Porotniki so namreč vkljub dokazom za krivdo umora oprostili morivko Steinheil. Občinstvo je to s ploskanjem sprejelo. Pravijo pa, da so v zadevo te prostitutke zapleteni visoki dostojanstveniki.

Za ruskega trgovskega ministra je imenovan bančni ravnatelj Simažek. — Preklicuje se vest, da bi bila Rusija prodala vzhodnjokitajsko železnico Japonski.

„Svobodna šola“ na Španskem. Vse „svobodne šole“, ki jih je ustanovil Ferrer, se bodo otvorile še pred začetkom prihodnjega leta, kljub ugovoru nadškofa v Barceloni.

Zarota proti evropskim vladarjem. Državna policija v Buenos Airesu je zasledila veliko mednarodno zaroto, ki je sklenila, da pomori vse evropske vladarje. Zarotniki so že vse pripravili in imeli zarotnike po vseh evropskih glavnih mestih.

Turški parlament je bil odprt 14. t. m. Prestolni govor naglašja, da je največja želja sultanova, da se obdrži in utrdi

parlamentarni sistem. Odnosaji do vevlasti so prijateljski. Sultana so živahno pozdravljali. Predsednik zbornice je Ahmed Riza-beg. Proračun za prihodnje leto izkazuje primanjkljaja 4 in pol milijona.

Na Črno goro ima velik vpliv Italija. Pristanišče Bar, ki je bilo pod kuratelo Avstrije, vleče odslej Črnogoro v vedno večje ekonomsko robstvo Italije. V Podgorici je bila prva šola za pouk laščine. Danes je že več takih šol. Učitelje plačuje laška vlada. Vpliv Italije se silno širi in velika je nevarnost, da zaje Črnogoro tako, da se ga ne otrese nikdar več. Laški trgovci so preplavili Črnogoro. Lahki imajo tudi monopol tobaka, ki gre v Italijo, Črnogorci pa morajo kaditi slab laški tobak. Knez Nikola tiči ves pod vplivom Italije. — Proti tujemu vplivu nastopajo „mladi Črnogorci“.

Perzijski parlament je bil otvorjen dne 15. t. m. Navzoč je bil mladi šah, regent, duhovščina, načelniki oblasti itd. Ministerski predsednik je čital prestolni govor, v katerem se upa, da se skažejo poslanci vredne pribojevanje svobode ter uredijo finance, redarstvo in sodstvo.

Zabavi in pouku.

Profesor dr. Josip Marinko.

(Dalje.)

Dr. Marinko osnuje Katoliško družbo rokodelskih pomočnikov v Novem mestu.

Kakor drugod čutila se je potreba tudi v tem mestu ustanoviti društvo, ki bi pomagalo izobraževati rokodelce v prave krščanske moše, v poštene, značajne mojstre. Mladi svet potrebuje dobrega vodstva, da se izogne zapeljivemu svetu, da hodeč po raznih krajih ne pade v zanke socijalističnih sanjarij in zgubivši verski temelj postane žrtva prevare. — Spomladi l. 1886 povabi profesor Marinko razne gg. mojstre v „Narodni dom“ na posvet. Da-si so mojstri priznali, da imajo malo upanja za novo društvo češ „svet je preveč spriden“, vendar so obljubili, da hočejo priporočiti svojim pomočnikom pristop. — Izvoljen je bil pripravljalni odbor izmed mojstrov: gg. Ivan Krajec, tiskar in Anton Jarec, krojač, oba hišna posestnika; izmed pomočnikov pa Fran Tavčar, stavec in Viljem Ažman, knjigovez. — Ti so sestavili društvena pravila, katera je dr. Marinko poslal v odobrenje na knezoškofijstvo, ki jih je potrdilo 3. septembra in na c. kr. deželno vlado, ki jih je vzela na znanje 27. septembra 1886. Tako je bilo društvo ustanovljeno.

A kje dobiti za društvo prostore? Vrli meščan, mnogo-odlikovani bivši vojak Anton Vertačič, posestnik h. št. 150 je prepustil dve sobi v svoji hiši proti mali odškodnini. Dne 1. oktobra je družba prevzela stanovanje. Dne 17. oktobra se je po nagovoru voditelja dr. Marinka in prošta Petra Urha upisalo 28 rokodelskih pomočnikov. — Ker je manjkalo denarja in po-bištva, potrkal je načelnik pri raznih dobrotnikih. Poleg mojstrov je največ dobil pri duhovnikih.

Za poučevanje pomočnikov v raznih predmetih so se oglašili: Načelnik dr. Marinko je prevzel poleg običajnih govorov še verouk, p. Inocenc Koprivec pouk v čitanju, pisanju in spisju, p. Otokar Aleš, petje; gimnazijski profesorji: Ignac Fajdiga fiziko, I. Vrhovec zemljepis in zgodovino, Sturm risanje; vikar Feliks Zavodnik pa računstvo.

Vdeležba je bila kaj dobra in vedenje dovoljno.

Dne 8. decembra 1886 je bilo v družbo definitivno sprejetih 38 članov. Tem povodom je bila v „Narodnem Domu“ posebna slavnost z govori, deklamacijami in petjem. Lep nagovor načelnikov je bil tiskan v „Slovincu“ dne 23. decembra 1886. Dne 12. decembra so si izvolili v zmislu društvenih pravil popolno načelnstvo. Izvoljen je bil za starostno krojač Ivan Mirtič. Reditelji: Josip Windischer, mesar, Fran Globelnik, usnjar, Fran Rožanec, mizar, Josip Mežnaršič, krojač. Ti so izmed sebe izbrali za knjižničarja F. Rožanca. Dne 19. decembra so člani izvolili varstveno načelnštvo in sicer: Peter Urh, prošt, p. Hugolin Sattner, gvardijan, Ivan Krajec, tiskar in Anton Jarec, hišni posestnik.

L. 1887 dne 3. januarja se sklence omisliti društveno zastavo. Že o binkošti se je mogla vršiti slavnost blagoslovljenja društvene zastave. Dne 28. in 29. maja so prišli gostje bratskih društev iz Ljubljane in Št. Vida nad Ljubljano. Kumici

sta bili gospa Elizabeta Hočevar, soproga usnjarskega mojstra in gospa Pauser, soproga trgovčeva. Z udeležbo raznih društev se je pomikal spreved od društvenega stana čez trg memo Skabrneta v kapiteljsko cerkev, kjer je po krasnem nagovoru o pomenu in koristi rokodelskih društev zastavo blagoslovil prošt Peter Urh. Zvečer je bila izborna „Beseda“ v Narodnem Domu. Ti slavnostni dnevi so zelo povzdignili ugled društva.

Ker so bili društveni prostori pretesni, je načelnik želel dobiti ugodnije. Uprav se je selil iz Narodnega doma odvetnik dr. Slanec v svojo hišo na trgu. Bile sta dve pripravi sobi v N. Domu na razpolago in društvu tudi obljubljene. A načelnik obrača — občni zbor Narodnega Doma dne 30. junija 1887 pa obrne ter z dvema glasovoma večine vsled silne agitacije odkloni stanovanje.

A tudi ta nepričakovana zadrega je bila društvu v korist. Bila je uprav takrat hiša št. 171 na Bregu na prodaj. Vsled prigovarjanja uplivilnih gospodov piše načelnik dr. Marinko dr. Ubaldu Hochmeyer, da je pripravljen kupiti hišo. Pogodba se sklence za 3800 gld. in društvo stopi v posest te hiše dne 1. septembra. Denar je posodil blagi meščan; usnjar Hočevar.

Dne 29. avgusta je ljubljansko društvo blagoslovilo svoj novi veliki društveni dom v Poljskih ulicah. Te slavnosti se je novomeško društvo vdeležilo po številni deputaciji; načelnik dr. Marinko je imel ob tej priliki v nunski cerkvi slavnostni govor, ki je izšel v „Slovincu“ in posebnem odtisu. Pri besedi se je novomeški pevski zbor pod vodstvom p. Otokarja posebno odlikoval.

L. 1888 na spomlad se je kupljena hiša prezidala. Pri tem pa so se od strani občine delale velike ovire, a ko se je vstreglo vsem njenim zahtevam, zidalo se je dalje. Da-si je zidarski mojster Hočevar iz Hrušice pri Ljubljani vodil celo tukajšnja mestna dela, zidal samostansko šolo v Šmihelu, a zdaj ga nekateri, ker nima stavbne koncesije, kar nočejo več potrditi, ako ne bo kak inženjer (n. pr. Valka) vodil stavbe. A tudi ta težkoča se je premagala, ker je slednjič c. kr. okr. glavarstvo dalo potrebno dovoljenje. Pomagali so posebno Kandijani z vožnjo in gradivom, Topličani z lesom, slednjič so se omajali tudi meščani gg. Kos, Mogolič, Seidl — in veliko dovažali brezplačno. A kaj se pravi stavbo graditi brez zadostnega gradiva, peska, apna, sviža, opeke, lesa ... in brez denarja, ve le oni, ki je to sam poskušal. Zato so profesorju Marinku skrbi že v tej dobi posivele lase.

Ob šolskem sklepu zaželel si je vsaj nekoliko odmora, da pohiti v svoj rojstni kraj in skuša naprositi še kaj denarja. Mej tem časom se izvolijo za vodstvo stavbe v notranjih prostorih gg. Umek, Windischer, Jarec, in nadzoroval je tudi g. Krajec.

Sredi oktobra je zidar dovršil svoje delo — a ker je več delal nego zgovorjeno, je sklepni račun tudi narasel na 1580 gld., denarja pa ni. Dobrotni g. Hočevar svetuje, naj se dr. Marinko v tej zadregi obrne za posojilo na blago gospo Hozhevarjevo v Krškem, znano podpornico vseh človekoljubnih naprav v naši domovini. In res je uslišan. Prišlo je posojilo 2000 gld.

Koncem leta je umrla blaga gospa zastávina kumica Elizabeta Hočevar, ki je darovala društvu cel tisočak, kateri se je odpisal od vknjiženega dolga na hiši. Veličasten je bil pogreb te dobrotne gospe.

L. 1889 so dohajali društvu razni darovi, mej temi 200 gld. od svitlega cesarja Franca Jožefa I. in slavnega deželnega zbora kranjskega 300 gld.

L. 1890 so se v spopolnitev društva za „častno varstvo“ naprosile dame: Ana dr. Slančeva, Marija Pauserjeva in Matilda Chiarutini-jeva. Istotako sta vstopila v varstveno načelnstvo gg. Maks Brunner in Matija Avsenik.

V Trstu je začel izhajati socijaldemokratski „Delavski list“. Ta je v št. 4 l. 1890 grdo napadel novomeško društvo in njega načelnika. Temeljito so mu „Dolenjske Novice“ dne 1. decembra odgovorile, kar je obrekovalce osramotilo in društvu privabilo novih članov.

L. 1892 na Jurjevo je za družbo znamenito, kajti g. Hočevar je vsled prigovarjanja dr. Slanca društvu odpustil ves vknjiženi dolg 1900 gld. —

Tedaj sta se načelnik dr. Marinko in odvetnik dr. Slanec — dasi uprav nasprotnega (političnega) mišljenja — strinila v isti misli: naj se osnuje Dijaška kuhinja, za katero je novomeški mecen A. Hočevar obljubil 10.000 gld. Kako se je to izpejalo: o tem pozneje.

Dne 28. junija je došla društvu izvenredna čast, da je njegovo hišo obiskal ekscelenca knez-vladika dr. Jakob Missia, ka-

teri je društvene nakane in zgradbo ne samo z besedo nego tudi gmotno podpiral.

L. 1893 se je pripravljalo za dozidavo. Dne 5. novembra 1894 je bil novi trakt na Bregu dozidan za okroglo 6000 gld. Hiša je lepa in vredna okrog 20.000 gld.

L. 1895 je bilo treba zopet prezidavati v nadstropju za dve stranki. V koncu proti Brunnerju se je 19. novembra naselila paralelka I. gimn. razreda, katere še prej ni bilo od obstoja novomeške gimnazije.

Društvena hiša se zmeraj bolj razvija v pravo ljudstveno hišo, postaja „narodni dom“. V njej je že rokodelsko društvo, v njej dijaška kuhinja, v njej se shajajo ob nedeljah kmetje, da poslušajo podučne govore grškega adjunkta V. Rohrmanna. Ob večerih so hodili meščanje dokaj številno poslušati tehtne govore dr. Schweitzerja o socialnem vprašanju, in kadar je kaka prireditev ali posvetovanje katoliške stranke oziroma političnega društva, vrši se v tem postrežljivem domu, katerega je postavila krščanska požrtvovalnost. Marijanska kongregacija novomeških gospodičen dobiva tu prostore svojim predstavam.

L. 1896 so se javljali vsled zunanjega upliva socialni demokrati tudi v dolenski metropoli. Hoteli so prirediti prvi javni shod, a ta se jim je izjalovil. Zato so silno pihali na društvo — osobito pa njegovega načelnika.

L. 1902 se je upejal v hišo tudi vodovod.

Dne 6. decembra je umrl veliki društveni dobrotnik meščan Anton Hočevanar v 95. letu svoje starosti. Vsled spletke nekaterih oseb svoje prve namere glede dijaške kuhinje ni izvršil.

L. 1903 je povodom svojega birmovanja dne 28. junija društvo obiskal knez-vladika dr. A. B. Jeglič z dvema cistercijskima opatoma, ki sta se tedaj mudila tudi v mestu, ko sta obiskala Zatičino.

L. 1907 je zopet važno za hišo, ker se je od Jeneweinove hiše št. 172 s pogodbo dne 29. novembra odkupil vrt in uredil prostor za večje primernišče. Popravil se je odvodni kanal skozi hišno vežo in položile vanj cementne cevi, kar je bilo potrebno v zdravstvenem obziru. Troški so narasli nad 3000 kron, a hiša je s tem veliko pridobila na svoji vrednosti.

L. 1909 septembra meseca so se društvena pravila v toliko preuredila, da se za slučaj morebitnega prenehanja društva obrne premoženje v korist gimnazijcem, eventuelno za dijaški konvikt.

Da je načelnik Marinko vkljub svoji požrtvovalnosti za društvo žel dosti nehvaležnosti, podtikanja, jeze, vedo njegovi ožji prijatelji. Čuditi se je le poklicanim obrtnim krogom, da mnogokrat niso umevali svoje lastne koristi.

Kdor ni v društvih nikoli sam deloval, ne sluti, koliko napa je treba, da se dosega društveni namen. Ako se pomisli, da celo v društvih z zgoli „omikanimi člani“ večkrat poka in in se niti od daleč ne dosega njih smoter, kaj je pričakovati v družbah, ki nameravajo zgoli priproste člane izobraževati ter jih upeljati v hram splošne prosvete? Neuke vaditi v šolskih predmetih, strokovnih zadačah, v umetnem petju, v govorništvu, igrokazih itd. ... to zahteva potrpežljivosti, požrtvovalnosti, tega se ne doseže z nagradami ... to mora povzročiti le krščanska ljubezen do bližnjega, katera hoče osrečiti tudi nižjega sobrata.

(Dalje pride.)

Dolenska pisma.

II.

En hribček bom kupil,
Bom trte sadil:
Prijetle bom vabil, —
Pa sam ga bom pil.

Ta verz iz narodne pesni označuje deloma smer dolenske podjetnosti. Bodisi da sin podeduje vinograd, bodisi da ga nima, pa ga kupi. Pusti svet na hribčku hočem imeti, pa ga bom izrigolal, pa bom zasadil trte, pa mi bodo vince rodile. In da pokažem, da ne živim za-se samo, ampak da gorim tudi za srečo svojega bližnjega, pil ga ne bom sam, vabil bom tudi svoje prijatelje — in sreča pozemeljska, ki jo človek more doseči, je dosežena pri buči sladkega vinca. S tem pa sem se dotaknil rane narodnega gospodarstva. Dolenski kmet v vinorodnih krajih osredotoči vse svoje moči v vinogradu. Vinogradska opravila so mu najljubša, o dobri kaplici govori najrajše, za obdelavo vinograda pripravlja celo zimo, v vinogradu se mudi celo spomlad, iz vinograda pospravlja celo jesen in le poletje je, ki ga spravi za nekaj časa iz zidanice in vinograda. Koliko potov naredi do vinograda, ki je z večine oddaljen pol ure, eno uro

ali celo dve uri! Koliko voženj napravi časih po skoro nedostopni poti v vinograd! Če se mu še tako malo ljubi, če je še tako utrujen, ali s „puterškom“ leteti v zidanico, za to mu ni noben čas predrag, nobena ura ne po dnevu ne po noči predraga. — Vsak dober gospodar, vzlasti vsak kmetovalec mora skrbeti najprvo za tisto hrano, ki mu je najbolj potrebna, za tisti dohodek, ki mu največ nese in najmanj stroškov napravja. Toda dolenski kmet sem ter tje pusti v nemar rodovitne njive okrog doma, se ne meni za sočnate travnike v nižavi, pač pa štorčja po kamenitih stezah za golimi bregovi, hodi na višave prekopavat skalnate hribe in ne misli, da vir njegovega blagostanja ne tiči v tem, da vse stroške upa pokriti z vinskim pridelkom. Res, da je vino preteklih 10 do 15 let tako poskočilo v ceni, da je dolenski kmet vse svoje moči vtaknil v vinograde, samo da je dosti vina pridelal. Pri tem pa je premalo gledal na kakovost trt, zaostal v drugih panogah kmetijstva in tako dosledno sam provzročil sedanje vinsko krizo. Vina ne more lahko spečati v denar, dohodki iz vinstva mu ne morejo pokriti vseh stroškov, in obupno gleda, kaj je zdaj storiti? Kmetovalec rabi za svojo družino živeža in sicer več živeža, kakor drugi stanovi. Zakaj delavske moči so se podražile in delavcu mora kmet preskrbeti živeža, da mu dela. On ne dobi delavca samo za plačo, kakor v tovarnah, ker se kmetijska dela ne opravljajo samo na enem mestu, ampak je treba iti zdaj na ta, zdaj na oni konec polja, zdaj v hosto, zdaj v vinograd itd. Kmet ne more delavcu dajati samo plače, ampak mu mora oskrbeti tudi živež, če ga hoče imeti. Toda ves živež kupavati, to je draga točka tudi na kmetih. Zato pa je prvo pravilo pri kmetovalcu: Pridelaj doma od vsake stvari, ki jo rabiš za svojo družino. Kmet, ki mora več kupiti v prodajalni, kakor pridelal doma, je na slabih nogah. Koliko kmečkih gospodinj ima na vrtu nasejanega toliko, kolikor rabi vsak dan v svoji kuhinji? Koliko je gospodarjev, ki bi ne kupovali skoro celo leto ne moke, ne drugih stvari, ki se dajo doma napraviti? — Dolenski kmet mora vso skrb obrniti odslej na živino, vzlasti goved, pa tudi na sadjarstvo. Seveda s tem ni rečeno, da bi vinarstvo opustil; toda skoro vso skrb in delo obračati na količino vinskih pridelkov, to ne gre, to ni pravo, to mora roditi krizo. Treba je travnike zboljšavati, treba je hleve popravljati, treba je njive izčistiti, treba je posluževati se poljedelskih strojev, skrbeti za boljšo plemensko živino. Ali ni to neumljivo, ako dolenski kmet junca pusti pri kravi 12 tednov, teliček pa za pleme sesa le 6 tednov? Treba je torej kaj napredovati, treba se je učiti, poslušati kmetijske učitelje, čitati gospodarske knjige in kmetijske časnike. Pa če stariši zabavljajo čez vsako novost in so zoper vsako spremembo v gospodarstvu, kako bo tedaj imel veselje in voljo sinu ali hči, da bi kaj na novo poskusil, kako stvar drugače ukrenil, kakor je videl ali slišal pri starih? Seveda je temu veliko krivo tudi to, da učenci v ljudski šoli ne dobodo nobenega veselja ali ga pa še celo izgube do kmetijstva. Kar velja o ljudski šoli, to velja z malimi izjemami tudi o „kmetijski šoli.“ Tudi tu torej čaka kmet preustroja, ki se že vrši.

Ptičji jezik.

Ruska narodna pripovedka. — Poslovenil Ivan Steklasa.

V nekem mestu je živel trgovec s trgovkinjo. Bog jima je dal sina, ne pametnega po letih, po imenu Vasilja. Enkrat so oni v troje obedovali, a nad mizo je visel ptičnik s slavcem, ki je prepeval tako žalostno, da ga trgovec ni mogel več poslušati, nego je rekel: „Ko bi se našel človek, ki bi znal razjasniti, kaj poje slavec in kakšno osodo prerokuje, bi mu izročil, še dokler sem živ, polovico posestva, a tudi po smrti bi mu storil mnogo dobrega. Deček — bilo mu je takrat šest let — pogleda očetu in materi pozorno v oči in reče: „Jaz vem, kaj poje slavec, ali se bojim povedati.“ „Povej, ne skrivaj nič!“ silita vanj oče in mati, a Vasilček spregovori solznih oči: „Slavec prerokuje, da pride čas, ko bosta služila vidva meni: oče mi bode ulival vodo, a mati mi bode podala obrisačo, da si obrišem lice in roke.“

Te besede silno razžaloste trgovca in trgovkinjo ter skleneta, da se rešita svojega otroka; stešeta malo ladjico, položita v njo v temni noči pospanega dečka ter ga spustita dalje po morju. V tem trenutku pa izleti iz ptičnika prerok slavec, prileti na ladjico in se vsede dečku na rame. Ladjica plava po morju, a proti nji leti brod na vsa jadra. Gospodar broda spazi dečka, se ga usmili ga vzame k sebi, ga povprašuje o vsem ter mu obljubi, da ga bode vzel in ljubil kot svojega pravega sina.

Drugi dan pravi deček svojemu novemu očetu: „Slavec prepeva, da se bode vzdignila huda nevihta, ki bode polomila jambore in raztrgala jadra; treba se je povrniti v pristanišče.“ Toda gospodar broda se ni oziral na te besede. Zdajci se vzdigne nevihta, polomi jambore in raztrga jadra. Ni drugač, bilo je, pa je prešlo, utrdijo nove jambore, popravijo jadra in odjadrajo dalje. In Vasilij jim zopet reče: „Slavec poje, da gre nam naproti dvanajst samih razbojniških ladij in da bodo nas zaslužili.“ Zdaj ga je pa gospodar poslušal, se podal za ostrov in spazil, kako je mimo preletelo dvanajst pravih razbojniških ladij.

Gospodar je počakal, kolikor je bilo treba, potem je odjadral dalje. Ni minilo mnogo časa, in ladja se je ustavila pri mestu Hvalinskem. Pri tamošnjem kralju so obletavali že nekoliko let in krokali pred kraljevskimi okni gavran, vrana in gavrančič ter vznemirivali vse po dnevi in po noči. Na noben način in z nobeno lokavostjo jih niso mogli odgnati, niti sekanci niso prileteli do njih.

In kralj zapove, da se pribije na vseh razpotjih in pristaniščih ta le oglaš: „Kdor prežene od kraljevskih oken gavrana, vrano in gavrančiča, temu bode dal kralj pol kraljestva in najmlajšo kraljičino za ženo; a kdor se loti tega dela, pa ga ne izvrši, temu se odseka glava.“ Mnogo junakov se je našlo, ki bi bili radi v rodu s kraljem, toda vsi so izgubili svoje glave. To zve tudi Vasilij ter poprosi gospodarja broda: „Dovoli, da grem h kralju, da preženem gavrana z vrano in gavrančičem.“ Da si ga je gospodar odgovarjal od tega, ga vendar ni mogel na noben način pregovoriti. „E, pa pojdi, z milim Bogom!“ reče gospodar, ali ako se ti pripeti kaj hudega, sam si bodeš kriv. Vasilij pride v dvor in reče kralju, da zapove odpreti okno, okoli katerega je letal gavran z vrano in gavrančičem. Poslušal on ptičje krokanje in reče kralju: „Vaše Veličanstvo samo vidi, da tukaj okrog leta troje: gavran, žena njegova vrana in njun sin gavrančič. Gavran se pravda z vrano, komu pripada sin, očetu ali materi in da se njima razsodi. Vaše Veličanstvo! recite, komu pripada sin?“ Kralj reče: „Očetu.“ Komaj je kralj spregovoril to besedo, je odletel gavran z gavrančičem na desno, a vrana na levo. Potem vzame kralj dečka k sebi na dvor, kjer je živel v veliki milosti in časti. A ko je odrasel in postal lep mladenci, se je oženil s kraljičino ter dobil ž njo pol kraljestva. Enkrat se domisli, da prepotuje razne kraje, tuje dežele, da vidi svoje podložne, a podložni njega. Pripravi se za potovanje in odide. V nekem mestu prenoči, in ko zjutraj vstane, zapove, da mu prinese vode za umivanje. Gospodar prinese vode, a gospodinja mu da obrisačo. Kraljevič je v razgovoru z njima zvedel, da sta mu to oče in mati. Zjoka se od radosti in pade pred nju na kolena. Potem vzame oba s seboj v mesto Hvalinsko, kjer so živeli skupaj in se bogatili.

Dopisi.

• **Kandija.** Električna razsvetljava v bolnici usmiljenih bratov. Minoli teden se je vršil razgovor zastran vpeljave električne svetlobe v bolnične prostore. Udeležili so se ga poleg g. priorja Polik. Vavpotiča in primarija g. dr. Defranceschija g. priorja iz Gradca, ki ima v ogromni graški bolnici že uvedeno električno luč, in inštalatér Gschnades iz Gradca. G. Franc Seidl, posestnik v Rudolfovem in lastnik elektrarne pod ljukenskim gradom, je bil takoj pri volji z bolnico v Kandiji skleniti pogodbo za stran oddaje električne energije v zadostni množini in za vsakotero porabo, izvzemši čas od 12. do 2. ure popoldne. Cena za eno konjsko silo 250 K. Da se izve maksimalna višina potrebne moči, se postavi na zahtevo obeh strank aparat za mero najvišje porabe (Höchstverbrauchsmesser), ki ga omisli konvent usmilj. bratov. Pogodba velja za 10 let in pride v moč po kolavdaciji, ozir. po dobljeni koncesiji g. Fr. Seidla. Z delom se bo pričelo prihodnji teden, in ako ne bo posebnih ovir, bo prva svetiljka že po preteku 14 dni zažarela. Napredujemo.

Ajdovec. Sprejmite k zadnjemu dopisu še nekaj posebnega, kar je prav, da se otme pozabljivosti. Zadeva se tiče odkupa sveta za nove ceste. V Ajdovski občini je šlo vse gladko, pomisleke sta imela le dva, ker bo enemu presekala njegov jedni gozd, drugemu pa gre čez njegove njive ravno po sredi. Opravičeni želji se je vgodilo, da se jim bo svet dražje plačal. Drugače je bilo pri posestnikih v Sadinjivasi, občine Dvor. Za to vas se je s tremi posestniki vršila cenitvena obravnava preteklo nedeljo. Zahtevali so kar naravnost pretirane cene za svet brez razločka 1000 K za oral, da si je nekaj tega sveta sama

strma skala, med skalami raste k večjim trnje in osat. Nekdo je za tepko, češplje in oreh nastavil zelo visoke odkupnine. Da je cena pretirana, je očitno. Saj je stavbeni prostor še v kakem velikem mestu ceneje, kakor bi prišlo stat, če bi to obveljalo.

Hinjčani so pa, kakor smo zvedeli, dali navaden svet „gmajno“ brezplačno, kolikor se ga bo porabilo za zgradbo ceste. To je lepo! Ljudje naj bi bili hvaležni, da se gradi cesta skozi vas, podjetje podpirati bi morali, ne pa stvari izkoriščati! Škoda bi bilo, ako bi se zadeva zavlekla edino radi treh posestnikov, ki bi bila v občno korist cele okolice in jo ljudje tako željno pričakujejo.

Belokranjski glasnik.

Iz Adlešič. Predzadnje „Dol. Novice“ so sporočile na str. 352., da je ponesrečil v Ironwoodu v Ameriki Jožef Vlašič in so pristavile, da je bil doma iz Črnomlja. Tu pa je pomota, ker ni bil doma iz Črnomaljske fare, temveč iz naše fare in sicer iz Tribuč h. št. 28. Pri hiši se pravi pri Šalamunu. Bil je star 39 let. V Ameriki ima še 2 brata, Matijo, ki je tam že mnogo let z vso družino in Mikota, ki je šel letos zopet v Ameriko, a družina mu je v Tribučah na nekdanjem očetovem domu.

Dne 11. novembra l. l. v Novem mestu umrl kanonik Jožef Hočevnar, ki je bil naš rojak — rojen je bil v tukajšnjem Pobreškem gradu kot sin nekdanjega oskrbnika — se je spomnil v svoji oporoki tudi revežev svoje rojstne fare. Zapustil je namreč hran. knjižico z vložkom 2453 K 71 h, katerih obresti se imajo vsako leto razdeljevati med resnično uboge naše fare, a pristavil pa je v oporoki „da obdarovanec ne sme biti pijanec ali pijanka.“

To pa ni edina ubožna ustanova v naši fari, katere se je spomnil duhovnik. Tudi dne 2. novembra 1896 v bolnici v Kandiji umrl župnik Ant. Jakšič, ki je bil nekdanj tu kapelan, je volil za tuk. ubožni zaklad 909 K. Dostavil pa je: „Naravnost pa določujem, da mora ta ubožna ustanova vedno ostati v cerkveni oskrbi.“

Tako bo naša fara v prihodnje dobivala vsako leto lepe novce iz teh dveh ubožnih ustanov, okoli 120 K, katere bodo prejemale v resnici potrebni.

Tudi v naši fari so dobili letos ljudje obilo vina, večinoma skoraj vsi več od lani, a grozdje pa je zopet letos nenavadno gnilo, a so gnilobo odbirali.

Suhor. Poročale ste, drage „Novice“, da se bo vršilo pri nas ponavljanje sv. misijona. Naznanite pa zdaj tudi, da se je prelepa cerkvena slavnost vršila ves teden ob Sesvetah. Prišli so č. gg. misijonarji lazaristi iz Ljubljane ter so v svoji znani gorečnosti vodili sv. poslanje z izbornimi poduki na leci in z neumornostjo v spovednici. Naši župljani so z obilno vdeležbo pokazali, da znajo ceniti take izredne duhovne vaje. A tudi sosede iz bližnjih farâ — mej temi hrvatski unijati — so pomnoževali naše število. Slovesen sklep je bil na zahvalno nedeljo. Slovesno sv. mašo je opravil veleč. g. dekan semiški Mat. Erzar, a popoldansko sklepno procesijo sv. R. T. je vodil naš rojak, preč. g. kanonik Ant. Žlogar. Prihital je k sv. misijonu i naš svetonedeljski sosed, unijatski dekan veleč. g. Višošević, kateremu je vsa slavnost takó dopadla, da kani i on povodom 300 letnice sv. unije obdržavati sv. poslanje v svoji župi v Radatoviću. Glejte, kako mi tu na meji v dejanju izvršujemo slovensko-hrvatsko vzajemnost! — Ker slučajno nimamo organista, priskočil je na pomoč vrli g. organist metliški Al. Mihelčič, ki je zbral razpršene pevce, nekoliko z njimi poskusil in cel teden na orgljah spremljal lepo petje. Čast mu, spoznali smo, kaj deseže navdušenost za svoj poklic. — Za vso prireditev pa gre največja hvala gorečemu gosp. župniku Pavlovčiču. — Ljubi Bog naj bo vsem, ki so kaj pripomogli k sv. poslanju, obilen plačnik!

Metlika. Vinarska zadruga ustanovila se je 14. t. m. v Metliki. Načelnikom je bil izvoljen Alojzij Mihelčič, župan na Lokvici. Podnačelnikom: Jožef Nemanič, posestnik in mlinar iz Želebeja.

Županom občine Lokvica je bil dne 14. t. m. enoglasno izvoljen Alojzij Mihelčič, posestnik na Gor. Lokvici in organist v Metliki. Svetovalcem: Janez Škof, Gor. Lokvica št. 52; Janez Plut, Gor. Lokvica št. 40; Jure Gornik, Grabrovec št. 3; Janez Nemanič, Gor. Lokvica št. 35.

„Za počt!“ Tako je vskliknil neki liberalni a vendar dostopen Metličan, ko je izvedel da so liberalne ovčice v Gradacu dale nezaupnico g. deželnemu glavarju pl. Šukljetu. Celo belo-

kranjskim liberalcem se studi sedanje početje njihove stranke. Ljudje, kateri Šukljeta niti volili niso, se drznejo zahtevati njegov odstop. Res za poč't!

Kdor želi pristnega belokranjskega vina, obrne naj se na sledeči naslov: Vinarska zadruga v Metliki.

Dostavek uredništva: Glede seje „kmečke zveze“ smo obvestilo izpustili, ker je bila že včeraj. Upamo, da nam kaj sporočite.

Domače novice.

Petindvajsetletnica škofovega posvečenja sv. očeta Pija X. V torek, 16. novembra je 25 let, kar je bil — l. 1884. — Pij X. posvečen za škofa v Mantovi. Poprej je bil kanonik, kancelar in spiritual v Trevizu, škofovskem sedežu svoje rojstne škofije. Posvetil ga je v Rimu kardinal Parrochi, ki je bil rodom iz Mantove. Z njim vred sta bila posvečena še dva druga škofa. Posvečevanje se je vršilo v cerkvi sv. Apolinara. Asistirala sta dva prednika na mantovski škofovski stolici, monsignora Rota in Berengo. Neposredni prednik Berengo je bil imenovan za nadškofa v Vidmu (Udine), kamor se je pa preselil šele meseca aprila prihodnjega leta, tako da je Sarto zavzel škofovsko stolico 19. aprila 1885 s slovesnim introniziranjem. V Mantovi je škofoval do 24. novembra 1894, katerega dne se je preselil v Benetke za patriarha. V ta spomin bo v soboto zvečer slovesno zvonilo, v nedeljo ob 10. uri pa bo slovesna sv. maša s Te Deum. Bog ohrani sv. Očeta!

Kanonično umeščenje v Prečini. Vsled pooblastila preč. knezoškofijstva je dne 17. novembra p. n. g. prošt č. g. Štefana Trškana, ki je že okrevljal od svoje zadnje bolezni, umestil na njemu podeljeno župnijo v Mirni peči, kamor se novi župnik v kratkem preseli. Na mnoga leta!

Solstvo. Na trirazrednici v Toplicah pri Novem mestu je za III. razred dovoljen nerazdeljeni dopoldanski pouk. Dosedanja suplentinja Ana Šiška pride kot začasna učiteljica na deklško štirirazrednico v Ribnico; vodstvo te šole pa je poverjeno stalni učiteljici Marija Blahna. — Na petrazredni deški ljudski šoli v Kočevju sta razpisani dve učiteljski službi za moške prosilce v stalno nameščenje do 8. decembra t. l. — Obolelo učiteljico v Št. Vidu pri Zatični Antonijo Hribar pa nadomešča Ana Jak. — Na enorazrednici na Planini (okraj Črnomelj) je razpisano učiteljsko in voditeljsko mesto v stalno ali začasno nameščenje do 6. decembra t. l. — Deželna vlada je pritrdila sklepu šolskega odbora obrtno-nadaljevalne šole v Radečah, da se poučje risanje ob nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne, oziroma v pripravljenem tečaju od 8. do 11. ure dopoldne; vse druge učne ure pa se porazdele na četrtek od 1. do 3. ure dopoldne, torek, sredo in petek od 6. do 8. zvečer. — Učiteljski kandidat Rupert Smolik pride kot začasni učitelj v Stari trg pri Ložu.

Odlikovanje. Vlč. g. Mihaelu Saje, kn.-šk. duh. svetniku in župniku v Štangi je podeljena častna svetinja za 40-letno zvesto službovanje. — Naučni minister je pooblastil c. kr. dež. šolski svet, da izreče gimnazijskemu profesorju v p. dr. Jožefu Marinku v imenu naučnega ministrstva priznanje in hvalo za dolgoletno uspešno službovanje.

Dopust je dobil vsled bolezni kaplan Janez Lomšek v Starem trgu, pol. okraj Črnomelj.

Notarske spremembe. Justično ministrstvo je prestavilo notarje Jož. Rohrmana iz Cerknice v Mokronog, Huberta Završnika iz Žužemberka v Cerknico.

Obletnica Št. Janške železnice. Dne 15. t. m. je obletnica, odkar je stekla nova Št. Janška železnica, ki se dobro rentira. Le zaseka v Zijavnici je požrla že precej tisočakov. Pa še ni vse dodelano. Posestniki tudi še vedno čakajo na plačilo za zemljišče in godrnjajo, ker ne dobe denarja.

Shod sklicuje deželni poslanec in odbornik g. prof. Jarc za soboto zvečer ob 8. uri v „Rokodelski Dom“, kjer bo pojasnjeval sedanji politični položaj. Meščani vdeležite se obilno tega shoda!

„Kmečka zveza za novomeški okraj“ priredi dne 21. novembra v nedeljo več shodov v okolici, in sicer v Prečini po rani maši, v Vavti vasi popoldne, v Brusnicah zjutraj po maši, Podgradom popoldne po litanih. Somišljeniki, pridite obilno na shode!

Obrtno sodišče se je osnovalo v Ljubljani za vso njeno okolico. Vanj volijo delodajalci in delojemalci svoje prisednike. Dne 14. in 16. nov. so bile te volitve. Večinoma so zmagali pristaši S. L. S. Socijalni demokrati so prodrli samo v mali obrti. Nekaj bo ožjih volitev. Glavni uspeh volitve pa je, da so v vseh skupinah razen par odbornikov propadli liberalni Narodovi pristaši.

Delavski shod v Ljubljani. Zvršilni odbor slovenskega krščanskosocialnega delavstva sklicuje sporazumno z načelnštvom „Jugoslovanske strokovne zveze“ za nedeljo, dne 28. novembra 1909 vseslovenski delavski shod, ki se bo vršil v „Unionu“. Začetek točno ob 9. dopoldne. Konec približno opoldne. a) Poročilo Zvršilnega odbora. b) O potrebi in pomenu „Jugoslovanske strokovne zveze“. c) Delavstvo in politika. d) Delavski tisk. e) Slovensko krščansko-socialno delavstvo in njegovi nasprotniki. f) Pravno varstvo in zdravniki. g) Pravno varstvo in pravniki. h) Namen J. S. Z. i) Kaj nudi J. S. Z. (Bolniška, brezposelna, preseljevalna, popotna, izredna podpora in podpora za slučaj smrti.) j) J. S. Z. in strokovna društva. k) Organizacija J. S. Z. (Skupine, plačivnice, okrožja J. S. Z.) in delavski odsek S. K. S. Z. l) Razprava.

Sneg — je po zadnjem deževju danes jutro pobelil višave in nižave.

Gospodarske drobtine.

— **Pričetek šole na Grmu.** Novo šolsko leto se je pričelo na Grmu v torek 16. nov t. l. s sv. mašo v Šmihelu in s primernim nagovorom v šoli. Šola šteje letos 31 učencev in sicer 21 novih učencev in 10 drugoletnikov. Izmed novih učencev obiskuje letno šolo 13 učencev in zimsko šolo 8 učencev. Največ je letos Dolenjcev. Od novih učencev je letos 12 Dolenjcev, 4 Notranjci, 4 Gorenjci in 1 Štajarec.

— **Gorjanske košenice.** Zaradi teh košenic se je vršilo posvetovanje dne 14. novembra v Kandiji. Interesenti so se izrekli, da ne kaže delati na teh košenicah planine za mlado goved. Priznalo se je težave zaradi dobave potrebnih pastirjev pa tudi razne druge nepravilike, ki bi bile v zvezi s tako planino. Razentega tudi Gabrčani kot dosedanjažji uživalci teh košenic niso pri volji, da bi se jim košenice odvzele in obrnile za pašo, ker bi bili s tem v svojih dosedanjih interesih prizadeti. Vsled tega ostanejo gorjanske košenice tudi še nadalje v sedanji rabi. Poudarjalo se je tudi to, da je večina košenic tako slaba, da bi jih trebalo še le pripraviti za tako pašo. Sedanja krma, ki raste po teh košenicah, je pičla in pusta, tako da jo še odrasla živina ne mara, ako se ne meša z drugo boljšo krmo. Kočljivo je tudi vprašanje o dobavi potrebne vode za napajanje, najbolj kočljivo pa vprašanje o potrebnih pastirjih, katerim bi bilo živino zaupati! Saj se še v hišo ne more dobiti potrebnih poslov.

— **Umetna gnojila.** Tomasova žlindra se je zadnji ponedeljek vsa oddala. Kdor ni prišel po njo, bo moral čakati, da pride druga naročitev. Naročilo se je namreč še en vagon Tomasove žlindre.

— **Vinski semenj v Krškem.** Kolikor smo izvedeli, se je prodalo 1200 hl vina na tem semnju. Priznava se pa, da je bil ta semenj nekoliko prezgoden in da se priredi zaradi tega še en semenj v decembru, na vsak način pred Božičem. Vina so se prodajala poprek po 24 do 30 v liter.

— **Ravnanje z letošnjim vinom** mora biti zelo previdno in skrbno. Važno je, da jih pravočasno pretočimo in ločimo od drož, da se nam vino ne pokvari. Letošnja vina so šibka!

— **Čiščenje vina.** Letos se vina ne bodo hotela tako dobro in hitro čistiti kakor druga leta, zlasti vina ne, ki se niso napravila iz skrbno odbranega grozdja. Taka vina bo kazalo čistiti. Zlasti vina, ki imajo kaj duha po gnjilobi, bo treba čistiti. Priporoča se za to želatina, še bolj pa oglje, in sicer lipovo in bukovo. Sveže in dobro žgano oglje se stolče na drobne koščke, se malo opere v čisti vodi in vrže v sod in sicer približno po eno pest na 100 litrov vina. Ker pa vzame oglje vinu razen duha tudi nekaj barve, je prav, če se prej v mali množini poskuša dodajanje oglja, da se vidi, koliko ga kaže vzeti na 100 litrov vina. Pri močno dišečih in slabejših vinih se lahko vzame več ter se mora tudi sod močneje zažveplati.

— **Želatina kot čistilo za vino.** Želatina jemlje vinu slab in tuj duh, zato jo rabimo vselej, kadar hočemo iz vina odstraniti kak neprijeten duh, naj si bo duh po pustom ali plesnivem sodu, duh po gnjilobi itd. Želatina se priporoča posebno sedaj za mlada vina in sicer za bela vina. Če je vino rjavorumene barve, postane s pomočjo želatine bolj svetle barve. Za rudeča in črna vina se pa ne priporoča, ker bi pobleдела.

— **Kako se čisti vino z želatino.** Želatino, ki se kupuje v tablicah, je najprej pripraviti za čiščenje. Na 100 litrov vina se vzame poprek 10 do 12 gramov želatine. Stehtana množina se namoči za 24 ur, da postanejo trde tablice mehke kakor žajfa. Voda se potem odlije, želatina pa preže na koščke, polije z

gorko vodo (za 10 gr. 1 kozarec vrele vode) in meša, da se raztopi. Ko se raztopina ohladi, se vlije v čist škaf. Tukaj se doda 2 do 5 l vina in vse skupaj s snažno metlico (najbolje z obeleženo in z vrelo vodo poparjeno brezovo metlico) dobro meša in pretepa, da postane „sneg“. Potem se zopet prilije vina in zopet pretepa, dokler se ne dobi poln škaf takega snegu. Na to se preljuje iz škafa v škaf, da se napravi gosta pena, kajti čim bolj je čistilo premešano, rajše se vino čisti. Tako pripravljena želatina se vlije v sod, iz katerega se je prej odvzelo toliko vina, da gre čistilo notri. V sodu se čistilo dobro premeša. Vino, ki ga čistimo, ne sme na drožeh ležati, zato ga je prej pretočiti in mora saj dober teden mirovati, predno se čisti. Po 14 dneh se očiščeno vino pretoči. Vinu, ki ima premalo čreslovine, kaže dodati 2 ali 3 dni prej nekaj tanina, da se lahko očisti z želatino. Tanina se vzame za polovico manj kakor želatine.

Ameriški novičar.

= Vestnik družbe sv. Rafaela. Slovenske šolske sestre v Ameriki. Dne 6. oktobra t. l. so dosepele v New-York štiri šolske sestre iz Maribora na Parniku „President Grant“ po Hamburg-Amerika črti. Bile so to s. Bonaventura, kot prednica, s. Avrelija, s. Klotilda in s. Pulherija. Odšle so v Kansas City, Kans., kjer bodo prevzele vodstvo slovensko-hrvatske šole. Kakor znano, tam jako uspešno delujeta rojaka č. g. J. Kompare, kot slovenski, in č. g. M. Krmpotič kot hrvatski župnik. Pri prihodu parnika jih je pozdravil zastopnik slov. družbe sv. Rafaela in vse potrebno zanje poskrbel. — Sirote so se pa — ne vem po čigavem nasvetu — vozile v III. razredu, torej v medkrovju; in so med potjo gotovo silno veliko zopernega in hudega prestale. Kot redovnice se voziti v medkrovju, to ni malenkost! Nam so se sirote zelo smilile. Ker so imele plačano do Kansas City, bi morale iti tudi takoj zopet na vlak in se voziti z navadnim izseljeniškim vlakom naprej. Šele po posredovanju Rafaelove družbe se jim je dovolilo ostati en dan v New-Yorku, da so se odpočile od burne morske vožnje. Ko bi ne bile plačale že doma vožnje, dobile bi tu poleg vseh drugih udobnosti tudi še polovično vožnjo, s čemur bi si bile najmanj 70 dolarjev (300 kron) prihranile, ker vse ameriške železnice dovoljujejo katoliškim sestram polovično vožnjo. Po Nemškem so se vozile v četrtem razredu (v navadnih živinskih vozovih), dokler niso doplačale za III. razred. — Tu je zopet slučaj, ki jasno spričuje potrebo Rafaelove družbe. Kako lepo bi bilo vse poskrbljeno in urejeno za uboge sestre, ko bi se bila preje za svet vprašala Rafaelova družba in se ji to naznanilo pravočasno. V New-Yorku smo jih nastanili v Leonišču (Leo House), kjer so jih ondotne č. sestre pristrčno pozdravile in pogostile. — Glede ugodnosti, ki se dosežejo v Ameriki, svetujemo, naj se obrne za nasvet na družbo v Ameriki, 135 E 2nd Str. New-York N. Y. — Iz Amerike se nam še dalje poroča: Razmere naseljenišтва se počasi urejujejo in čistijo. Upamo, da bodo kmalu dvakrat toliko napredovali, kot smo dosedaj. Sedaj je zopet vse normalno in se vrši vse redno. Avstrijski dom je odprt in vse gre po redu.

= Iz Chicago se poroča: V četrtek zvečer, dne 28. oktobra, sta v Orchestra Hallu prvič v Ameriki javno nastopila dva umetnika svetovne slave, ki sta se nastanila v Chicagi letošnjega septembra meseca. To sta gg. Anton Foerster, „the Austrian pianist“, in Al. Sebald, ogrski violinist. Odkod je g. Anton Foerster? Iz Ljubljane! Tam je bil rojen kot najstarejši sin slavnega skladatelja Antona Foersterja, a izšolan v Ljubljani, na Dunaju in na Nemškem, kjer je zaslovel kot umetnik prve vrste in odkoder je prišel letos kot profesor v „Chicago Musical College“. Kakor njegov oče, je sin zaveden Čeh in Slovan.

= Joliet. — Gospod Mat. Nemanič je edini Slovenec in Slovan iz tega mesta, ki se udeleži konvencije v New Orleansu glede predlagane gradnje globokega kanala od velikih jezer ozir. Chicago do Mehikanskega zaliva. G. Nemanič je odpotoval s prvim oddelkom jolietške delegacije v St. Louis, kjer se pridružijo predsedniku Taftu in njegovemu spremstvu na vožnji po reki Mississippi navzdol do New Orleansa. Jolietška delegacija bo skupno štela najmanj 50 članov.

So. Chicago. V nedeljo, 17. oktobra, smo praznovali v naši župni cerkvi slavnost, kakoršne še ni bilo nikdar poprej. Istega dne se je delil prvič zakrament sv. birmе, katerega je prejelo 109 birmancev. Lepo število za tako mlado faro, katera je bila ustanovljena še le 1903. Slovenci so g. nadškofa slovesno sprejeli ter se v cerkvi odlikovali s prekrasnim petjem. Nadškof je bil povse zadovoljen ter jih je očitno pohvalil.

= St. Paul, Minn. Naš odlični rojak, č. g. J. M. Solnce, župnik največje nemške cerkve v škofiji, je praznoval 17. okt. svoj srebrni jubilej ali petindvajsetletnico svojega mašništva. Ob 10. uri je daroval slavljenec slovesno sv. mašo, pri kateri je prisostvoval v svetišču mil. g. škof Jakob Trobec in Msgr. Alojzij Plut. Dalje so azistirali pri sv. maši izmed slovenskih duhovnikov naslednji č. gg.: Anton Ogulin, Dr. John Seliškar in F. S. Šusteršič. Slavnostni govor je govoril mil. g. škof Trobec. Opisoval je delovanje jubilarja od dne njegovega posvečenja — kot kaplan v Wabasha in New Ulm in potem kot župnik v Owatonna in kasneje v St. Paulu pri cerkvi sv. Matevža in od leta 1897. pri cerkvi sv. Neže. Omenjal je bogatih sadov, ki jih je rodil njegov trud v vinogradu Gospodovem in mu voščil, naj bi deloval še mnogo let za čast božjo in izveličanje neumrljivih duš. Po končani božji službi je bil v farovžu banket za častito duhovščino, ki se ga je udeležil tudi mil. g. nadškof John Ireland.

Popoldne je praznovala župnija sv. Neže blagoslovljenje vogelnega kamna svoje nove cerkve. To bode jedna najlepših cerkev na severozapadu in prva cerkev v Ameriki zidana v baroknem slogu. Stala bode 200.000 dol.

= New York. Naša slovenska naselbina v Greater New Yorku se krepko množi. Pretekli teden se je pomnožila kar za štiri pare, katere je povezal č. P. K. Zakrajšek. Rojak Josip Skrabe iz Trojan, odbornik družbe sv. Rafaela, si je dobil izvoljenko svojega srca iz stare domovine gospico Iv. Zajec iz Zatičine. Poročen je bil v Leohausu. Posebno slovesno se je izvršila poroka g. Henrika Derganca iz Toplic, tudi odbornika Rafaelove družbe, ki je vzel go. Marijo Kokač, članico kat. slov. društva. Pri vходу v cerkev poslovala se je prednica dekl. društva, Marija Gostič, od neveste-članice in ji izročila krasen svež šopek v imenu družbenic. Pred poroko so ji družbenice zapele v slovo krasno poročno družbeno pesem. Pri odhodu iz cerkve je pa ženinu zapel možki oddelek cerkv. pevskega zbora znano krasno pesem „Krščanski ženin“. Slavnostne večerje se je udeležil odbor družbe sv. Rafaela skoro polnoštevilno.

Tudi mrtvaška kosa ni mirovala zadnje tedne. Umrla je najprej ga. Marija Gostič za sušico ter zapustila dva mala otročiča žalujočemu možu; vendar je najmlajši v 14 dnevih odšel k materi v nebesa. Po skoro 4 letni zelo mučni bolezni je umrl Anton Gerčar in zapustil ženo in malo hčerko. In zadnji je bil; Josip Rabič, tudi za sušico, ki zapušča hčerko in soprogo.

Listnica uredništva:

Č. dopisniku iz Suhora: Je bil že prvi dopis stavljen.

Loterijske številke.

GRADEC, 13. novembra 30 66 24 70 17

Sejmi na Dolenjskem v mesecu novembru.

V Št. Lovrencu ob Temenici 23.; v Zatičini in v Krškem 25. v Št. Ruprtu 29.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	20	48	Leča	—	—
Rž	14	51	Bob	9	76
Koruz	14	96	Ajda	11	58
Oves	7	80	Proso	12	36
Ječmen	9	76	Soršca	14	51
Krompir (mernik)	1	20	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 6 za 40 vinarjev.		
Grah	—	—			

Štev. 3052.

Razglas.

V šolskem okraju Novomeškem oddati je nove zgradbe tri-razrednega šolskega poslopja v Brusnicah s potrebščino 36.300 K. Načrti, proračuni in stavbeni pogoji so pri podpisnem okrajnem šolskem svetu na vpogled v uradnih urah.

Pismene s kolekom 1 K opremljene ponudbe je vložiti do 7. decembra 11. uri dopoldne.

Ustmena dražbena obravnava za posamezna in za skupna dela določi se na torek 7. decembra ob 11. uri dopoldne pri okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet pridržuje si pravico, pritrditi ponudbam brez ozira na njih višočino.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo,

dne 17. novembra 1909.

(246-2-1)

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 198-0-11)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Dražbeni oklic.

E 456/9
8

Dne 2. decembra 1909 dopoldne ob 10. uri bo pri spodaj ozamenjeni sodnji v izbi št. 6 v Rudolfovem dražba nepremičnine vl. št. 46C k. o. Gor. Straža, ki sestoji iz stavišča p. št. 303 in dveh gozdnih parcel s pritlikino vred. Nepremičnini, ki jo je prodati na dražbi je določena vrednost na 810 K, pritlikini na 5 K.

Najmanjši ponudek znaša 543 K 34 h, pod tem zneskom se ne prodaje. Dražbene pogoje in listine, ki se ob enem odobre in listine, ki se tičejo nepremičnine, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj ozamenjeni sodnji v izbi št. 5. med opravljenimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobé v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolšiu spodaj ozamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem, odd. II.,
dne 9. oktobra 1909.

(247)

Dražbeni oklic.

E 530/9
8

Dne 2. decembra 1909 dopoldne ob 10. uri bo pri spodaj ozamenjeni sodnji v izbi št. 6 v Rudolfovem dražba zavezančevega zemljišča vl. št. 1483 k. o. Cerove.

Nepremičnini, ki je prodati na dražbi, je določena vrednost na 34 K. Najmanjši ponudek znaša 22 K 68 vin. pod tem zneskom se ne prodaje. Dražbene pogoje in listine, ki se ob enem odobre, in listine, ki se tičejo nepremičnine, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj ozamenjeni sodnji v izbi št. 5 med opravljenimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobé v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolšiu spodaj ozamenjene sodnje, niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,
dne 18. oktobra 1909.

(248)

Radi popolne opustitve gospodarstva prodalo se bode

v graščini Breitenau (Zalog)

več konj, krav in prasičev, kakor tudi vsi pridelki letošnjega leta, kakor: žita, repa, detelja, seno, slama, koruza itd.

Nadalje prodalo se bode vse njive, travnike in gozde na parcele in sicer

dne 5. decembra ob 2. uri popoldne

v gostilni Marije Kristan v Zalogu št. 15.

Ravnotam odda se v najem tudi kantina pri opekarni. Tozadevna vprašanja naj se naslove na oskrbnistvo graščine Breitenau pri Rudolfovem.

(245-3.1)

Izdajatelj in založnik Urban Horvat.

Odgovorni urednik A. Žlogar.

Tisk J. Krajec nastl.

Učenec

se takoj sprejme v trgovino s špecijskim blagom in železnino, ki je dovršil vsaj ljudsko šolo in je star 14 let. Trgovina z mešanim blagom Franc Guštin v Metliki. (241-3-3)

Stavbeno podjetje Znidarčič & Stepančič

Gorica, ulica Mattioli
filijalka v Kandiji pri Novem mestu

se priporoča sl. občinstvu in drugim korporacijam za izdelovanje vsakovrstnih stavbenih del.

Prevzema nadzorstvo in izdelovanje načrtov ter statičnih računov.

Za obila naročila se toplo priporočata

(170-0-18)

Znidarčič & Stepančič.

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegâm!

(54-20-19)

Dobi se povsod!

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOÚVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-38)